

INTERSECONDARY SCHOOLS EXAMINATION SERIES ISESE

MTIHANI WA KIDATO CHA TATU JARIBIO LA 01 KISWAHILI

MUDA : SAA 3

Mwaka 2026

Maelekezo

1. Karatasi hii ina sehemu **A, B** na **C** zenye jumla ya maswali **kumi (10)**.
2. Jibu maswali **yote** kwenye nafasi ulizopewa
3. Zingatia maelekezo ya **kila sehemu** na ya **kila swali**
4. Majibu yote yaandikwe kwa kalamu yenye wino wa **bluu** au **mweusi**
5. Vifaa vya mawasiliano visivyoruhusiwa **havitakiwi** katika chumba cha mtihani

FORM ONE AND FORM THREE SERIES EXAMINATION ISESE TIME TABLE FOR REGISTRATION CALL US 0624 254 757

ALL SUBJECTS	DATE
SERIES - 01	03 rd August 2026
SERIES - 02	10 th August 2026
SERIES - 03	17 th August 2026
SERIES - 04	24 th August 2026
SERIES - 05	31 st August 2026

NB# SERIES No.06 – No.10 (SEPTEMBER – OCTOBER)

WE ALSO HAVE EXAMINATION SERIES FOR FORM TWO, FORM FOUR , FORM FIVE AND FORM SIX

SEHEMU A (Alama 16)

Jibu maswali yote katika sehemu hii.

1. Katika kipengele (i)-(x), chagua jibu sahihi kisha **andika herufi yake** katika kijitabu chako cha kujibia

i. “Mimi ni ncha ya mkuki sipigwi kozi wala sipigwi kwa chochote jaribu utakiona cha mtemakuni nilishinda pia vita katika vita ya kagera na Uganda” Je ni aina gani ya Kipera katika fasihi kati ya hivi vifuatavyo:-

a) Ngomezi	b) Ushairi
c) Majigambo	d) Ngonjera
e) Methali	

ii. Mwajuma alipopewa maswali na Mwalimu wake wa Kiswahili akayajibu kwa haraka lakini ndani ya majibu yale moja lilikuwa sahihi zaidi, ni lipi kati ya haya yafuatayo kuhusu kamusi.

- a) Fani na maudhui
- b) Tahakiki za wanafasihi
- c) Muktaba wa matumizi ya kamusi
- d) Mfano wa michoro ya samaki, wanyama na wadudu
- e) Marejeo ya orodha ya maneno yaliyopangwa kwa utaratibu maalumu unaofuata alfabeti

iii. Jirani alipoambiwa ataje watoto mapacha waliokuwa wakiishi kwenye familia ya mzee John Walirandana na kutofautiana . Taja jozi yenye kufanana na mapacha hao kitanzu katika fasihi.

a) Vitenzi, kamusi, viunganishi na hadithi	b) Hadithi, ushairi, maigizo na semi
c) Ushairi, mashairi, maigizo na semi	d) Maigizo, semi ngonjera na semi
e) Semi, maigizo, nudhumu na mapingiti	

iv. Ili kukamilisha mawasiliano miongoni mwa watumiaji lazima kuzingatia vitamkwa ambavyo ni msingi katika lugha ya Kiswahili. Miongoni mwa vitamkwa hivyo ni:-

a) Irabu na konsonanti	b) Silabi na irabu
c) Konsonanti na neno	d) Sauti na silabi
e) Neno na neno	

v. Mama na bibi wamekwenda sokoni kununua mchele. Je, ni aina gani ya kiunganishi ilivyotumika kati ya hivi vifuatavyo

a) Kiunganishi husishi	b) Kiunganishi huru
c) Kiunganishi tegemezi	d) Kiunganishi cha a – unganifu
e) Kiunganishi kiwezeshi.	

vi. Miongoni mwa malengo ya ufupishaji habari, huwa ni kwasababu ya :-

- a) Ukweli wa mambo yanayozungumzwa
- b) Kuandika habari kwa kutumia mawazo maku kutoka kwenye habari iliyosimuliwa.
- c) Kujua ukweli wa mambo yanayozungumzwa katika jamii
- d) Ili kusoma vitabu vya hadithi mbalimbali kila siku
- e) Kujua kusoma na kuandika habari

vii. Mama ameletewa zawadi ya sukari kwaajili ya kumbukumbu ya kuzaliwa kwake. Je, neno sukari limetumia ngeli ya :-

- a) A –WA
- b) U – I
- c) LI – YA
- d) KI – VI
- e) I – I

viii. Mwalimu alimwambia mthibiti ubora kuwa “ kipindi kimeanza” Mwalimu alitumia aina gani ya tungo kati ya tungo zifuatazo?

- a) Tungo neno
- b) Tungo kirai
- c) Tungo kishazi
- d) Tungo sahihi
- e) Tungo sentensi

ix. “Nyumba imezekwa lakini inavuza sana” sentensi hii iliongelewa / zungumzwa na baba mwenye nyumba hiyo. Je alitumia aina gani ya sentensi ili kutoa ujumbe?

- a) Sentensi ambatano
- b) Sentensi changamano
- c) Sentensi shurutia
- d) Sentensi sahihi
- e) Sentensi ya tungo

x. Kazi iliyoandaliwa na kusomwa na mkuu wa wilaya siku ya Nyerere tarehe 14/10/2023 ilitumia mambo mawili katika kuhakikiwa ambayo ni:-

- a) Muundo na mtindo
- b) Mtazamo na msimamo
- c) Wahusika na Mandhari
- d) Fani na maudhui
- e) Ujumbe na dhamira

Majibu:

I	ii	iii	iv	v	vi	vii	viii	ix	x

2. Oanisha maneno yaliyopo katika orodha “A” na yale ya orodha “B” ili yalete maana.

ORODHA A	ORODHA B
(i) Vichekesho	A. Masuala ya imani za kishirikina
(ii) Riwaya fupi	B. Zawadi ya ushindi (1992)
(iii) Mkondo wa kiwasifu	C. Hutekenya hisia za watazamaji na kuwafanya waangue kicheko
(iv) Ramsa	D. Visa vichache
(v) Riwaya thati	E. Nimfano wa riwaya ya barua ndefu kama hii
(vi) Mkondo wa kihistoria	F. Visa vyake hujikita katika maisha na uwepo wa kifo
	G. Riwaya ya maisha yangu baada ya miaka hamsini (2003)
	H. Riwaya ya hiba ya wivu(1997)
	I. Vita ya Idd Amin Dadah wa Uganda dhidi ya Tanzania

ORODHA A	i	ii	iii	iv	v	vi
ORODHA B						

SEHEMU “B” (alama 54)

Jibu maswali yote katika sehemu hii

3. Ili maigizo yakamilike, muigizaji anahitaji kuyajua mambo muhimu yanayofaa kukamilisha ujumbe

- a) Taja mambo manne (4) yanayotakiwa kwaajili ya kukamilisha ujumbe katika maigizo
- b) Taja faida nne (4) za maigizo katika jamii
- c) Toa changamoto moja inayoweza kujitokeza wakati wa maigizo jukwaani

4. Upatanisho wa kisarufi huwa na lengo la kuifanya sentensi iwe/ziwe fasaha. Tumia maneno yafuatayo ili kuzifanya sentensi ziwe fasaha kingeli.

Kalamu, Yai, Maziwa, Sukari, Uji, Mkutano, Uzi na Kazi

5. (a) Changanua sentensi ifuatayo kwa kutumia michoroti (mkabala kimapokeo)
“Mwalimu wa kiswahili amemsaidia mwanafunzi aliyeshindwa darasani”

(b) Taja hatua tano (5) zinazotumika katika

(c) Tenga kiima na kiarifu katika sentensi ifuatayo:-

“Wanakijiji waliofika leo asubuhi na mapema wamelima vizuri shambani.”

6. (a) Eleza maana ya kuhifadhi fasihi simulizi kwa njia ya makazi

(i) Ubora (hoja mbili (2)

(ii) Udhaifu (hoja mbili (2)

(b) Uhifadhi wa vinasa sauti

(i) Ubora wake (hoja mbili (2)

(ii) Udhaifu wake (hoja mbili (2)

7. (a) Wewe ni mkeleketwa kuhusu samba walio zagaa katika mkoa wa Iringa toka National park. Andika tangazo la kuwatahadhalisha wananchi na wanyama hao ili wasidhuriwe

(b) Andika mambo muhimu manne (4) ya kuzingatia wakati wa kuandika tangazo

8. Kwa kutoa mifano, andika sifa sita (6) za kishazi huru

SEHEMU “C” (alama 30)

Jibu maswali mawili (2) tu katika sehemu hii

9. “Asili ya Kiswahili hujadiliwa na wataalamu mbalimbali ili kuthibitisha wakaja na mawazo kuwa Kiswahili ni kibantu” thibitisha kauli hiyo kwa hoja nne kuthibitisha ubantu wa Kiswahili kisayansi.

10. Toa tofauti ya Riwaya, Tamthiliya na Ushairi katika :- (a) Muundo (b) Mtindo

11. Msanii yeyote wa kazi ya fasihi anafananishwa na mwavuli kwa jamii yake, kwakuwa anatomia upeo wake kuona mambo yaliyomo katika jamii na kutumia kalamu yake kuifumbua macho jamii juu ya mambo yanayoendelea katika jamii. Thibitisha kauli hii kwa kudadavua mambo yaliyoibuliwa na waandishi wa diwani mbili kati ya ilizosoma. (hoja tatu kila diwani).